

BİYOLOJİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖSS SORULARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

AN EVALUATION OF BIOLOGY COURSE PROGRAMME IN RESPECT OF ÖSS QUESTIONS

Ahmet ÇOBAN*
Mehmet AKTAŞ**
Ali SÜLÜN***

ÖZET

Biyoloji, hem ortaöğretim programlarında hem de üniversiteye giriş sınavlarında ağırlığı olan bir ders olarak yer almaktadır. Araştırmanın amacı, biyoloji öğretim programını ve ÖSS açısından çeşitli boyutlarıyla değerlendirmektir. Bu temel amaç çerçevesinde şu ayrıntılı amaçlara yer verilmiştir: Ortaöğretim programı içinde yer alan biyoloji öğretim programının ağırlığını saptamak ve bu programın sınıf düzeylerine göre içeriğini; konu, amaç ve kazanımlar açısından analiz etmektir. Ayrıca, 2001 – 2005 yıllarına ait ÖSS biyoloji sorularının sınıflara ve programda yer alan konulara göre dağılımını belirlemektir. Araştırma, ortaöğretim programlarında yer alan Biyoloji dersinin içeriği ile bu derse ilişkin ÖSS soruları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yapılmış tarama modelinde bir çalışmadır. Araştırma için öncelikle Biyoloji öğretim programında yer alan konular, amaçlar ve davranışlar kategorik olarak analiz edilmiştir. Daha sonra, 2001 – 2005 yıllarına ait ÖSS’deki biyoloji ile ilgili soruların dağılımı ve ağırlığı belirlenmiş olup konu kategorilerine göre analizleri yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda, biyoloji öğretim programında ve ÖSS sorularının “kapsam geçerliği” konusunda sorunların olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Biyoloji öğretimi, biyoloji öğretim programı, ÖSS

ABSTRACT

Biology is a very important course for Student Selection Examination (ÖSS) and in high school curriculums. Aim of this study is to evaluate biology course in respect of ÖSS questions and high school curriculums. In the scope of this fundamental aim, the following detailed aims were included: To determine the signifi-

* Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi; e-posta: acoban@mynet.com

** Atatürk Üniversitesi, Erzincan Eğitim Fakültesi; e-posta: maktas53@hotmail.com

*** Atatürk Üniversitesi, Erzincan Eğitim Fakültesi; e-posta: asulun617@hotmail.com

cance of biology course in the other programs in high school programs, to analyze the content in view of subjects in the classroom level, aims and behaviours. Moreover, it is aimed to determine the distribution of 2001-2005 ÖSS questions to the years and the subjects. The present study is a survey to claim the relationships between ÖSS questions and the content of biology course in high school programs. First, the significance of biology course in high school programs was determined for all the subjects aims, behaviours in categorical way. Then, the density and the distribution of ÖSS questions belonging to 2001 – 2005 years were determined a categorical analysis on the subjects was realized. At the end of study, it is observed that there are some problems on “content validity” of ÖSS and curriculum of biology course in high school.

Key Words: Biology course, high school curriculum, ÖSS

I. GİRİŞ

Eğitim programları ve araştırmaları açısından ele alındığında ülkemizde, biyoloji eğitiminin çağdaş ve batıdaki anlamına uygun olarak başlangıç tarihi 1 Ağustos 1933 alınabilir. Modern anlamda biyoloji eğitimine ise cumhuriyetin ilanından 25 yıl sonra başlanmıştır (Demirsoy, 1993). Biyoloji öğretimi sayesinde bireyler kendilerinin ve ailelerinin gelişimini, beslenmesini, sağlığını, çevresini ve dünyada olagelen pek çok önemli ve ilginç gelişmeleri anlayabilmektedirler.

Günümüzde Fen Bilimlerinin önemli alanlarından birini oluşturan Biyoloji, hem ortaöğretim programlarında hem de üniversiteye giriş sınavlarında ağırlığı olan bir ders olarak yer almaktadır.

Ülkemizde ilköğretimden liseye kadar olan eğitim ve öğretim sürecinde biyoloji konuları farklı isimler altındaki derslerde işlenmektedir. Biyoloji konuları, ilköğretimin 1, 2, 3. sınıflarında Hayat Bilgisi, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflarında Fen ve Teknoloji dersi içerisinde, ortaöğretimde ise Sağlık Bilgisi, Biyoloji, İleri Biyoloji ve Biyoloji Uygulamaları adları altında verilmektedir. Yine ülkemizde üniversitelerin çeşitli fakülte ve yüksekokullarında öğrenim gören öğrenciler biyoloji alanında, önlisans, lisans ve lisansüstü seviyelerde daha ayrıntılı bilgi ve beceriler kazanmak üzere öğrenimlerini devam ettirme imkanına sahiptirler. Toplumun her kesimine gerekli olan bir takım bilgileri ve kültürü verebilecek olan biyolojinin, sadece bilim adamları ve meslek edinmek isteyenlerin ilgilendiği bir bilim olmaktan çıkarılması, ancak eğitimin her basamağında öğrencilere verilecek biyoloji öğretimi ile mümkündür (Yaman ve Soran 2000). biyoloji öğretimi toplumun tüm bireylerini kapsayacak şekilde belli aşmalarda ve belli seviyelerde verilmelidir.

Ancak bu dersin tam bir eğitiminin yapılması için önce iyi bir öğretim programının hazırlanması gerekir. Variş (1988) öğretim programını, belli bilgi kategorilerinden oluşan ve bir kısım okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık tanıyan, bilgi ve becerinin eğitim programının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına dönük bir program olarak tanımlamaktadır. Çilenti ve Özçelik (1991), biyoloji öğretim programını bu alandaki araştırma ve incelemelerle geliştirilen bilgilerin öğrenilmeye uygun duruma getirilmiş yapısı ile, bu bilgilerin öğrenilme yol ve yöntemleri şeklinde ifade etmektedir. Böyle bir program hazırlanırken öncelikle öğretmenlerin, ilgili uzmanların ve hatta öğrencilerin dahi görüşleri dikkate alınmalıdır. İkinci önemli husus da, bu programı uygulayacak nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi şarttır.

Bir değerlendirme çalışmasında veriler çok değişik yollarla toplanabilir. Bunlar; uzman, öğretmen, yönetici, öğrenci ve veli görüşleri, sınıf içi gözlemler, öğretim programının öğrenciler için öngördüğü özelliklerin doğrudan ölçülmesi olabilir. Çok yönlü veri toplama bir öğretim programını her yönüyle ele alması açısından önemlidir (ERG, 2005).

Değerlendirme, ölçüte dayanarak bir ürününün değeri hakkında karar verme işlemidir.

Bir öğretim programı ile ilgili dört ayrı boyutta değerlendirme yapılabilir. Bunlar; kapsam, girdi, süreç ve üründür. Kapsam ağırlıklı olarak doküman incelemeyi, girdi, süreç ve ürün boyutları ise uygulamaları incelemeyi gerekli kılmaktadır (ERG, 2005). Öğrenci açısından değerlendirildiğinde de biyoloji dersinin amaçlarının ikinci sırada ÖSS’de fen puanını arttırmak olduğu görülmektedir (Dindar, 2001).

Ülkemizde yükseköğretime başlamanın önkoşulu, bir ortaöğretim programını tamamlamış olmak ve ÖSS’de belli bir başarı elde etmektir. Bireyin bu başarıya ulaşması, eğitim sisteminde öğrenme süreci ile değerlendirme süreci arasında tam bir ilişkinin olmasına bağlıdır.

Öğretim programlarını düzenleyen kurumla ÖSS sorularını hazırlayan kurumun birbirinden bağımsız olması; programların içeriği ile soruların içeriğinin örtüşmesine ilişkin bir araştırmayı önemli kılmaktadır.

Ortaöğretim programları açısından, ÖSS’de çıkan soruların hem sınıf, hem de konular yönünde homojen bir dağılım göstermediği bir gerçektir (Işık ve Soran, 2000). Bu sorun, ÖSS sorularının “Kapsam Geçerliliğini” tartışılır hale getirmiştir. Çünkü “bir testin o dersin amaçlanan davranışlarını yeterince temsil edebilecek kadar kapsamlı olup olmadığı önemli bir sorundur” (Küçükahmet, 1999). Eğitim sisteminin temel öğeleri olarak kabul edilen

öğrenme süreci ile değerlendirme süreci arasında anlamlı bir ilişkinin olması şarttır. Ancak ÖSS sınavında, sorulan biyoloji sorularının adayların doğru cevaplama noktasında ciddi problem vardır (Sülün, 2003). Bu durum öğrenme sürecinin değerlendirme işlevinden uzak olduğu kanısını kuvvetlendirmektedir.

Bu çerçevede, Biyoloji öğretim programının ÖSS soruları açısından değerlendirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Araştırmamızın amacı, biyoloji eğitimi ve öğretim programının ÖSS açısından çeşitli boyutlarıyla değerlendirmektir. Bu temel amaç çerçevesinde, aşağıdaki ayrıntılı amaçlara yer verilmiştir:

1. Biyoloji öğretim programının diğer öğretim programları içindeki ağırlığını saptamak ve öğretim programını sınıf düzeyinde süre, konu, amaç ve davranışlar açısından analiz etmek,
2. 2001 – 2005 yıllarına ait ÖSS biyoloji sorularının programda yer alan konulara göre dağılımını saptamaktır.

II. YÖNTEM

Araştırma, Biyoloji öğretimi ile bu derse ilişkin ÖSS soruları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yapılmış “tarama modeli”nde bir çalışmadır. Araştırmada, öncelikle biyoloji öğretim programının diğer öğretim programları içindeki ağırlığı saptanmış, programda yer alan konular, amaçlar ve davranışlar kategorik olarak analiz edilmiş ve öğretim yılı boyunca her konuya ayrılan süre belirlenmiştir. İkinci işlem olarak da 2001–2005 yıllarına ait ÖSS’deki biyoloji ile ilgili soruların dağılımı ve ağırlığı saptanmış, konu kategorilerine göre analizleri yapılmıştır. Gerekli görülen noktalarda alan öğretmenlerinin ve ilgili uzmanların görüşleri alınmıştır.

III. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Biyoloji Öğretimi Programının Diğer Programlardaki Ağırlığı

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 19.08.1998 tarih ve 174 sayılı kararıyla kabul edilen Liselerin Haftalık Ders Çizelgeleri (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 1998) tür ve alan açısından incelendiğinde (Tablo 1), fen derslerinin %26,83 ile Fen Liselerinde birinci sırada, %25,25 ile Genel Liselerde ikinci sırada, %22,52 ile Anadolu Liseleri ve yabancı dil ağırlıklı liselerde üçüncü sırada önemli bir orana sahip olduğu görülmektedir.

Biyoloji dersinin diğer dersler içerisindeki ağırlığı ise; Fen Liselerinde %8,13, Genel Liselerin Fen Bilimleri Alanında %7,07, Anadolu Liseleri ile Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerin Fen Bilimleri Alanında % 6,30 oranlarında olduğu görülmektedir. Bu oranlar, biyoloji dersinin fen dersleri arasında üçüncü sırada yer alan bir ders konumunda olduğunu göstermektedir.

Tablo 1. Liselerin Haftalık Ders Programlarında Yer Alan Fen Derslerinin Saatleri

L İ S E T Ü R Ü	ALANLAR	F E N D E R S L E R İ						Toplam	
		Biyoloji		Fizik		Kimya		OGK+A*	
		OGK+A*		OGK+A*		OGK+A*		OGK+A*	
		Saat	%	Saat	%	Saat	%	Saat	%
Genel Lise (99)**	Fen Bilimleri	7	7,07	10	10,10	8	8,08	25	25,25
	Sosyal Bilimler	2	2,02	2	2,02	2	2,02	6	6,06
	Türkçe-Matematik	2	2,02	2	2,02	2	2,02	6	6,06
	Yabancı Dil	2	2,02	2	2,02	2	2,02	6	6,06
	Sanat (Resim)	2	2,02	2	2,02	2	2,02	6	6,06
	Sanat (Müzik)	2	2,02	2	2,02	2	2,02	6	6,06
	Spor	4	4,04	2	2,02	2	2,02	8	8,08
Bazı Derslerin Öğretimini Yabancı Dille Yapan Resmi Okullar (Anadolu Lisesi) ile Yabancı Dil Ağırlıklı Lise (111)**	Fen Bilimleri	7	6,30	10	9,00	8	7,20	25	22,52
	Sosyal Bilimler	2	1,80	2	1,80	2	1,80	6	5,40
	Türkçe-Matematik	2	1,80	2	1,80	2	1,80	6	5,40
	Yabancı Dil	2	1,80	2	1,80	2	1,80	6	5,40
	Sanat (Resim)	2	1,80	2	1,80	2	1,80	6	5,40
	Sanat (Müzik)	2	1,80	2	1,80	2	1,80	6	5,40
	Spor	4	3,60	2	1,80	2	1,80	8	7,20
Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi (123)**	Sanat (Resim)	2	1,62	2	1,62	2	1,62	6	4,88
	Sanat (Müzik)	2	1,62	2	1,62	2	1,62	6	4,88
Fen Lisesi (123)**		10	8,13	12	9,75	11	8,94	33	26,83

* Ortak Genel Kültür Dersi +Alan Dersi

** Lise I.,II. ve III. sınıfların haftalık ders saat sayılarının toplamını göstermektedir.

3.2. Biyoloji Öğretim Programının Sınıf Düzeyinde Süre, Konu, Amaç ve Davranışlar Açısından Analizi

Tablo 2. Biyoloji Ders Programını Oluşturan Ögelere İlişkin Dağılım

SINIFLAR / BÖLÜMLER		Saat Sayısı	Konu Sayısı	Amaç Sayısı	Davranış Sayısı
LİSE I	1. Bir Bilim Olarak Biyoloji	8	9	7	30
	2. 2000’li Yılların Bilimi Biyoloji	4	3	3	11
	3. Canlıların Temel Bileşenleri	14	3	9	37
	4. Canlıların Temel Birimi – Hücre	20	7	8	38
	5. Canlıların Çeşitliliği ve Sınıflandırma	10	5	8	31
	6. Ekoloji “Dünya Ortamı ve Canlılar”	16	6	6	34
	Toplam	72	33	41	181
LİSE II	1. Dokular	8	2	3	25
	2. Denetleyici ve Düzenleyici Sistemler	12	3	7	44
	3. Destek ve Hareket Sistemleri	10	7	3	15
	4. Sindirim Sistemleri	10	6	3	16
	5. Taşıma ve Dolaşım Sistemleri	12	8	8	38
	6. Solunum Sistemleri	10	6	3	16
	7. Boşaltım Sistemleri	10	7	3	16
Toplam	72	39	30	170	
LİSE III	1. Üreme	16	6	8	33
	2. Gelişme ve Büyüme	14	9	5	23
	3. Canlılarda Enerji Dönüşümü	22	7	7	34
	4. Genetik Bilgi Taşıyan Moleküller	16	5	4	20
	5. Kalıtım	20	10	4	26
	6. Populasyon Genetiği	10	3	4	17
	7. Biyoteknoloji ve Genetik Mühendisliği	9	2	4	18
	8. Canlılarda Davranış	3	5	2	8
	9. Hayatın Başlangıcı İle İlgili Görüşler	2	2	2	7
Toplam	112	49	40	186	
Genel Toplam		256	120	111	537

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının kararlaştırdığı Biyoloji Öğretim Programı (MEB, 1998) incelendiğinde (Tablo 2), Lise I için 6 bölüm, 33 konu, 41 hedef, 181 davranış, 72 saatlik süre; Lise II için 7 bölüm, 39 konu, 30 hedef, 170 davranış, 72 saatlik süre; Lise III için ise 9 bölüm, 49 konu, 40 hedef, 186 davranış, 112 saatlik sürenin olduğu görülmektedir.

Buna göre, Biyoloji dersi bölümler ve konular açısından Lise III. sınıfta ağırlık kazanmaktadır.

3.3. Biyoloji Dersi İle İlgili ÖSS Sorularının Sınıflara Göre Dağılımı

Biyoloji Dersi ile ilgili ÖSS soruları incelendiğinde (Tablo 3), Lise I düzeyinde (çoğunlukla 3 bölümden: Canlıların Temel Bileşenleri, Canlıların Temel Birimi-Hücre, Ekoloji “Dünya Ortamı ve Canlılar”) sorulan soruların oranı %43,33; Lise II düzeyinde (çoğunlukla 3 bölümden: Denetleyici ve Düzenleyici Sistemler, Sindirim Sistemleri, Taşıma ve Dolaşım Sistemleri) sorulan soruların oranı, %30,00; Lise III düzeyinde (çoğunlukla 4 bölümden: Canlılarda Enerji Dönüşümü, Kalıtım, Populasyon Genetiği, Hayatın Başlangıcı ile İlgili Görüşler) sorulan soruların oranı %26,67’dir.

Bu durum sınavlarda -sırasıyla- Lise I, II ve III düzeyindeki konulara ağırlık verildiğini göstermektedir.

3.4. Biyoloji Dersi İle İlgili ÖSS Sorularının Konulara Göre Dağılımı

ÖSS’de 2001–2005 yılları arasında Biyoloji dersi ile ilgili çıkan soru sayısı programda yer alan konulara göre analiz edildiğinde (Tablo 4), ağırlıklı olarak soruların Ekoloji: Dünya Ortamı ve Canlılar konusu ile ilgili olduğu görülmektedir. İkinci sırada Canlıların Temel Bileşenleri ve Canlıların Temel Birimi - Hücre konuları, üçüncü sırada Kalıtım, konusu, dördüncü sırada Denetleyici ve Düzenleyici Sistemler, Sindirim Sistemleri ile Taşıma ve Dolaşım Sistemleri konuları, beşinci sırada Boşaltım Sistemleri konusu, altıncı sırada Canlıların Çeşitliliği ve Sınıflandırma, Dokular, Canlılarda Enerji Dönüşümü, Populasyon Genetiği ve Hayatın Başlangıcı ile İlgili Görüşler konuları ile ilgili sorular ağırlık kazanırken, son sırada ise birer soru ile Solunum Sistemleri, Üreme, Gelişme ve Büyüme, Biyoteknoloji ve Genetik Mühendisliği konuları yer almaktadır. Geri kalan 4 bölümün Bir Bilim Olarak Biyoloji, 2000’li Yılların Bilimi Biyoloji, Destek ve Hareket Sistemleri ve Canlılarda Davranış konuları ile ilgili soru sorulmamış olması dikkat çekmektedir.

Tablo 3. Biyoloji Dersi İle İlgili ÖSS Sorularının Sınıflara Göre Dağılımı

SINIFLAR/ BÖLÜMLER	(2001*) Soru Sayısı	(2002*) Soru Sayısı	(2003**) Soru Sayısı	(2004***) Soru Sayısı	(2005****) Soru Sayısı	Toplam Soru Sayısı
I. SINIF						
1.Bir Bilim Olarak Biyoloji						
2.2000’li Yılların Bili- mi Biyoloji						
3.Canlıların Temel Bileşenleri	3	1	2		1	7
4.Canlıların Temel Birimi – Hücre		2	1	2	2	7
5.Canlıların Çeşitliliği ve Sınıflandırma			1	1		2
6.Ekoloji “Dünya Or- tamı ve Canlılar”	1	3	1	2	3	10
Toplam	4	6	5	5	6	26
%	33,33	50,00	41,67	41,67	50,00	43,33
II. SINIF						
1.Dokular	1		1			2
2.Denetleyici ve Dü- zenleyici Sistemler	1			1	2	4
3.Destek ve Hareket Sistemleri						
4.Sindirim Sistemleri	1		1	1	1	4
5.Taşıma ve Dolaşım Sistemleri		1	1	1	1	4

Tablo 3'ün devamı

6.Solunum Sistemleri		1				1
7.Boşaltım Sistemleri	1		1	1		3
Toplam	4	2	4	4	4	18
%	33,33	16,67	33,33	33,33	33,33	30,00
III. SINIF						
1.Üreme		1				1
2.Gelişme ve Büyüme				1		1
3.Canlılarda Enerji Dönüşümü	1		1			2
4.Genetik Bilgi Taşıyan Moleküller					1	1
5.Kalıtım	2	2		1	1	6
6.Populasyon Genetiği		1	1			2
7.Biyoteknoloji ve Genetik Mühendisliği			1			1
8.Canlılarda Davranış						
9.Hayatın Başlangıcı ile İlgili Görüşler	1			1		2
Toplam	4	4	3	3	2	16
	33,33	33,33	25,00	25,00	16,67	26,67
GENEL TOPLAM	12	12	12	12	12	60
% Toplamları	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Sonuç olarak, Biyoloji öğretim programında yer alan bölümler açısından soruların dağılımına bakıldığında, soruların toplam 22 bölümün çoğunlukla 8 bölümünden sorulmuş olması, 5 bölümle ilgili ikişer soru, 5 bölümle ilgili sadece birer soru sorulmuş olması, geri kalan 4 bölümle ilgili bugüne kadar hiçbir sorunun sorulmamış olması, ÖSS'nin kapsam geçerliliğini tartışmalı duruma getirmektedir.

Tablo 4. Biyoloji Dersi İle İlgili ÖSS Sorularının Konulara Göre Dağılımı

LİSE I	LİSE II	LİSE III
Ekoloji “Dünya Ortamı ve Canlılar”	Denetleyici ve Düzenleyici Sistemler	Kalıtım
2001 : 1	2001 : 1	2001 : 2
2002 : 3	2004 : 1	2002 : 2
2003 : 1	2005 : 2	2004 : 1
2004 : 2	Toplam : 4	2005 : 1
2005 : 3		Toplam : 6
Toplam : 10	Sindirim Sistemleri	
	2001 : 1	Canlılarda Enerji Dönüşümü
Canlıların Temel Bileşenleri	2003 : 1	2001 : 1
2001 : 3	2004 : 1	2003 : 1
2002 : 1	2005 : 1	Toplam : 2
2003 : 2	Toplam : 4	
2005 : 1		Populasyon Genetiği
Toplam : 7	Taşıma ve Dolaşım Sistemleri	2002 : 1
	2002 : 1	2003 : 1
Canlıların Temel Birimi - Hücre	2003 : 1	Toplam : 2
2002 : 2	2004 : 1	
2003 : 1	2005 : 1	Hayatın Başlangıcı ile İlgili Görüş.
2004 : 2	Toplam : 4	2001 : 1
2005 : 2		2004 : 1
Toplam : 7	Boşaltım Sistemleri	Toplam : 2
	2001 : 1	

Tablo 4'ün devamı

Canlıların Çeşitliliği ve Sınıflandırma	2003 : 1	Üreme
2003 : 1	2004 : 1	2002 : 1
2004 : 1	Toplam : 3	Toplam : 1
Toplam : 2		
	Dokular	Gelişme ve Büyüme
Bir Bilim Olarak Biyoloji	2001 : 1	2004 : 1
	2003 : 1	Toplam : 1
2000'li Yılların Bilimi Biyoloji	Toplam : 2	
		Genetik Bilgi Taşıyan Moleküller
	Solunum Sistemleri	2005 : 1
	2002 : 1	Toplam : 1
	Toplam : 1	
		Biyoteknoloji ve Genetik Müh.
	Destek ve Hareket Sistemleri	2003 : 1
		Toplam : 1
		Canlılarda Davranış
Genel Toplam : 26	Genel Toplam : 18	Genel Toplam : 16

Genel olarak soru sayılarının sınıflara ve konulara göre dağılımı incelendiğinde (Tablo 5), soruların çoğunlukla Lise I düzeyindeki konularla ilgili olduğu görülmektedir. Bugüne kadar, toplam 22 bölümün 4 bölümüyle ilgili herhangi bir sorunun sorulmamış olması, biyoloji öğretiminin değerlendirmede kapsam geçerliğini olumsuz etkilediği şeklinde yorumlanabilir. Bu durum sınıf düzeyinde değerlendirildiğinde, son beş yılda Lise III. ve II. sınıflarından birer bölümden, Lise I. sınıfından ise iki bölümden hiçbir sorunun sorulmamış olması, programın bütünlüğüne ilişkin önemini olumsuz etkilediği, buna bağlı olarak bazı konuların öğrenimini gereksiz görme anlayışını haklı çıkarabileceği söylenebilir. Bu sonuç ÖSS'de sırasıyla Lise I., II. ve III. sınıflarındaki konulara ağırlık verildiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 5. ÖSS Biyoloji Soru Sayılarının Sınıflara ve Konulara Göre Dağılımı

SINIFLAR	BÖLÜM SAYISI	Y I L L A R										Bugüne Kadar Soru Çıkarmış Konu Sayısı	Bugüne Kadar Soru Çıkarmamış Konu Sayısı
		2001		2002		2003		2004		2005			
		Bölüm Sayısı	Soru Sayısı	Bölüm Sayısı	Soru Sayısı	Bölüm Sayısı	Soru Sayısı	Bölüm Sayısı	Soru Sayısı	Bölüm Sayısı	Soru Sayısı		
LİSE I	6	2	4	3	6	4	5	3	5	3	6	4	2
LİSE II	7	4	4	2	2	4	4	4	4	3	4	6	1
LİSE III	9	3	4	3	4	3	3	3	3	2	2	8	1
TOPLAM	22	9	12	8	12	11	12	10	12	8	12	18	4

IV. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ortaöğretimde biyoloji alanındaki bilgilerin öğrencilere aktarılması için ayrılan zamanın yetersizliği ön plana çıkarılmadan, sınavlarda sorulan sorular ile bu soruların doğru cevaplandırılması için ihtiyaç duyulan temel bilgiler yanında, diğer ayrıntılı bilgilerin de yeterince verilir verilmemesinin doğru olarak belirlenmesi, ancak böyle büyük kitlelerin yarışa katıldığı bir sınavla mümkün olduğu açıktır (Sülün, 2003). Ülkemizde uygulanan bu nitelikteki en kapsamlı sınav ÖSS'dir.

Araştırmamızda buna benzer sorunların çözülmesine katkı sağlayabilecek ana hatlarıyla şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Biyoloji dersi ortaöğretim programlarında farklı ağırlıklara sahiptir. Lise türleri ve alanlarının bu noktada etkili olduğu düşünülebilir.

Biyoloji öğretim programında, Lise III. sınıfın bölümler ve konular açısından ağırlık kazandığı görülmektedir. Öte yandan, fizik ve kimya öğre-

tim programlarına göre, biyoloji öğretim programının eğitim sürecinin aşamaları açısından daha sistematik hazırlandığı söylenebilir.

ÖSS Biyoloji soruları sınıflara göre homojen bir dağılım göstermektedir; ÖSS’de sırasıyla Lise I, II ve III düzeyindeki konulara ağırlık verildiği görülmektedir. Halbuki daha sağlıklı bir ölçme ve değerlendirme ancak sınıflar düzeyinde homojenliğin sağlanması ile mümkün olabilir. ÖSS sorularının, lise biyoloji öğretim programında yer alan bölümlere göre dağılımına bakıldığında, toplam 22 bölümün 4 bölümünden 2001 – 2005 yıllarında hiç soru sorulmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, ÖSS biyoloji soruları “kapsam geçerliği” açısından önemli sorunlar içermektedir. Kapsam geçerliği soruların konulara dağılımında homojenliğin gerçekleştirilmesi ile sağlanabilir. Bu nedenle biyoloji öğretiminin iyi yapılması ve hatta bazı özel yöntemlere başvurularak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Biyoloji alanında genel değerlendirme niteliğindeki bu tür sınavlarda başarı sağlanabilmesi için öncelikle eğitim-öğretim süresince tam öğrenmenin sağlanması gerekir. Tam öğrenme kuralları uygulandığında öğrencilerin değerlendirme niteliği taşıyan sınavlarda başarılı olması beklenir (Fuchs et al 1986, Guskey and Pigott 1988). Guskey (1990), tam öğrenmeyi Benjamin S. Bloom’un çalışmalarını takip eden ve sonuçta orijini bu çalışmalara dayandıran eğitimsel bir süreçtir diye tanımlamaktadır.

Ortaöğretim biyoloji programı incelendiğinde, haftalık ders saatinin ve ÖSS biyoloji soru sayısının azlığı dışında, genel olarak ÖSS biyoloji sorularıyla örtüştüğü görülmektedir. Ancak ne kadar modern programlar hazırlanırsa hazırlansın uygulayıcılar, yani öğretmenler, uygulayamazlarsa belirlenen hedeflere ulaşamaz. Bu nedenle biyoloji öğretmenlerinin ders etkinliklerini gerçekleştirebilecek nitelikte yetiştirilmesi gerekmektedir. Günümüzde yapılandırmacı yaklaşım felsefesine bağlı olarak değiştirilen ilköğretim programını, biyoloji öğretimini de etkileyeceği aşikardır. Yeni hazırlanacak biyoloji öğretim programına, özellikle ilköğretimin fen ve teknoloji öğretim programında yer alan yapılandırmacı yaklaşım felsefesine dayalı olarak hazırlanan biyoloji temelli ünitelerle bağlantı kurularak, bir vizyon kazandırılmalıdır.

ÖSYM ve Eğitim Fakültelerindeki yeniden yapılanma gereği yapılan çalışmaların, eğitim ve öğretim hayatına geçirilmesiyle yukarıda bahsedilen problemler büyük oranda çözülebilir.

KAYNAKLAR

- Demirsoy, A., (1993). Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne Türkiye’de biyoloji bilimindeki gelişmeler. *Bilim ve Teknik Dergisi Eki-1*, 31 – 44.
- Yaman, M. ve Soran, H., (2000). Türkiye’de ortaöğretim kurumlarında biyoloji öğretiminin değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 229 – 237.
- Varış, F., (1988). Eğitimde program geliştirme, teori ve teknikler. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 217, Ankara.
- Çilenti, K. ve Özçelik, D.A., (1991). Biyoloji öğretimi. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi yayını, 215, Eskişehir.
- ERG., (2005). Yeni Öğretim Programlarını İnceleme ve Değerlendirme Raporu.
- Dindar, H., (2001). Ankara ili lise öğrencilerinin biyoloji öğretiminin sorunlarına ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 1 (9), 123-132.
- Işık, S. ve Soran, H., (2000). Türkiye’de biyoloji öğretmeni yetiştiren kurumların programlarının değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 219 – 228.
- Fuchs, L., Fuchs, D. And Tindal, G., (1986). Effects of mastery learning procedures on student achivement. *The Elementary School Journal*, 79 (5), 286-291.
- Guskey, T. R., (1990). Cooperative mastery learning strategies. *The Elementary School Journal*, 91 (1), 33-42.
- Guskey, T.R., Pigott, P.T., (1988). Research on group-based mastery learning programs: A metaanalysis. *Journal of Education Research*, 81(4), 197–216.
- Küçükahmet, L., (1999). Öğretimde Planlama ve Değerlendirme, pp 238, Alkım Yayınevi, İstanbul.
- Sülün, A., (2003). Üniversite Seçme Sınavlarında Yöneltilen Biyoloji Sorularının Ortaöğretim Biyoloji Öğretim Programıyla Uygunluğu ve Bu alandaki Başarısızlığın Sebepleri. Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi (Yayımlanmamış).